

Opowieści kolekcjonerskie – Malarstwo

O wystawie „Kolekcjonerstwo Potockich”
w tekście łatwym do czytania i rozumienia

Spis treści

Wstęp	Informacje o czym jest ten przewodnik	3	Rubensiana na wystawie	5
Informacje praktyczne		4	„Kolekcjonerstwo Potockich”	9
Część 1 Styl w malarstwie		4	Podróż do Niemiec	10
Kompozycja		5	Lucas Cranach starszy	11
Kolor		9	Jak pracował Lucas Cranach starszy?	11
Temat		10	„Dziewczyna z niezapominajkami”	12
Jak powstała kolekcja Potockich		11	Podróż do Holandii	15
Jak dawniej pracowali malarze!		11	Jan Lievens	16
			„Mężczyzna zapalający żagiew”	17
Cześć 2 Podróż po malarstwie		16	Ćwiczenie 1	18
Podróż do Włoch		16	Ćwiczenie 2	20
Leonardo da Vinci		22	Ćwiczenie 3	22
Jak pracował Leonardo da Vinci?		22		
Leonardiana na wystawie		25	Słowniczek	24
„Kolekcjonerstwo Potockich”		28	Stopka redakcyjna	26
Podróż do Belgii		28	Informacje praktyczne	29
Peter Paul Rubens		31		
Jak pracował Peter Paul Rubens?		32		

Wstęp

Informacje o czym jest ten przewodnik

To jest przewodnik po malarstwie.

Malarstwo to inaczej zbiór obrazów.

W tym przewodniku opowiadamy o obrazach, które zobaczysz na wystawie „Kolekcjonerstwo Potockich”. Namalowali je znani malarze.

Przewodnik podzielony jest na dwie części:

- W pierwszej części poznasz ważne słowa związane z malarstwem. Dowiesz się, jak powstawała kolekcja Stanisława Kostki Potockiego.
- W drugiej części poznasz ciekawostki o znanych malarzach i ich obrazach.

Zapraszamy Cię do ciekawego świata malarstwa.

Informacje praktyczne

- Trudne słowa zaznaczyliśmy **grubą czcionką**.
- Definicje zaznaczyliśmy w ramce.
- Na końcu przewodnika jest słowniczek.
Są w nim zebrane wszystkie trudne słowa i definicje.
- Obrazy, książki, wystawy mają tytuły.
W tekstach tytuły się wyróżnia,
na przykład tytuł zapisuje się w cudzysłowie.
Są to podwójne jakby przecinki:
 - na dole pierwszego słowa
 - i na górze ostatniego słowa w tytule.W taki sposób wyróżniamy tytuły w tym przewodniku.
- Słowa z języków obcych czasami trudno przeczytać.
Dlatego w nawiasach za takim słowem napisaliśmy ich wymowę.

Część 1

Styl w malarstwie

Każdy malarz ma swój **styl**.

To znaczy, że maluje jak nikt inny.

Styl wyróżnia danego malarza od innych.

Po stylu można czasami rozpoznać, który malarz namalował obraz.

W kolekcji Stanisława Kostki Potockiego jest dużo obrazów.

Namalowali je malarze z wielu krajów.

Mieli różne style.

Na przykład obraz „Zbawiciel świata” jest namalowany w stylu Leonarda da Vinci (czytaj: da winczi)

Drugi obraz jest w stylu Petera Paula Rubensa.

Porównanie stylów dwóch ważnych malarzy

„Salvator Mundi”
Niewyraźne rysy twarzy

„Św. Pepina i św. Bega”
Wyraźne rysy twarzy

Kompozycja

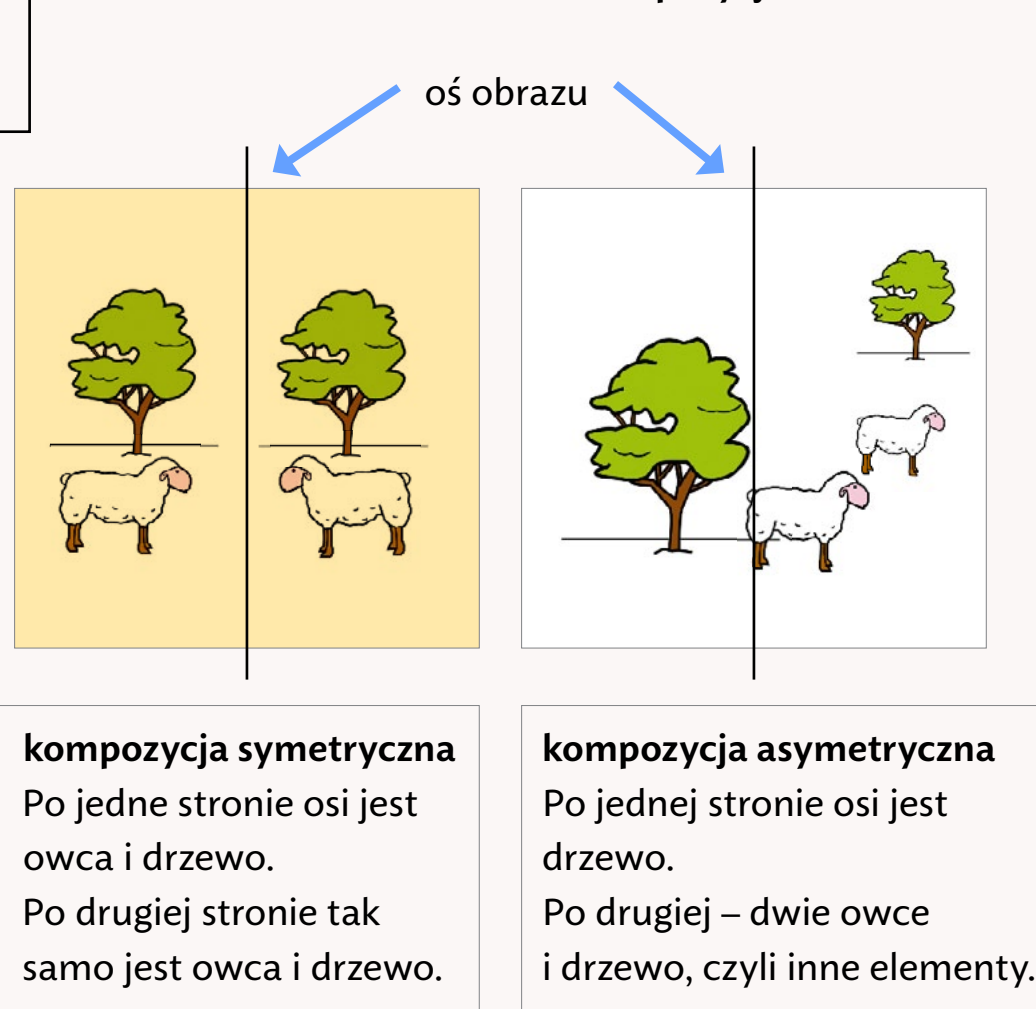
Kompozycja to sposób ułożenia elementów na obrazie: miejsce na obrazie oraz ich wielkość, kolor i kształt.

Takie same elementy, ale ułożone inaczej, utworzą inną kompozycję.

Jest wiele rodzajów kompozycji, na przykład:

- **kompozycja symetryczna**
– po dwóch stronach osi obrazu, elementy są takie same.
- **kompozycja asymetryczna**
– po dwóch stronach osi obrazu elementy są różne.

Porównanie dwóch kompozycji

Część 1

Kolor

Kolor na obrazie jest bardzo ważny.
Kolory mogą być jasne lub ciemne, ostre lub łagodne.

Kolor może wprowadzić Cię w odpowiedni nastrój.
Obrazy w ciemnych kolorach kojarzą się ze smutkiem, zimnem.

Obrazy w jasnych kolorach kojarzą się z radością, ciepłem.
Przy takich obrazach wspomina się wakacje i inne miłe chwile.

Część 1

Temat

Namalować można wszystko:

na przykład ludzi, zwierzęta, góry, śniadanie, statek.

Tematem obrazu są właśnie namalowane elementy.

Ze względu na temat obrazy dzielimy na kilka grup, na przykład:

- **portret** – przedstawia osobę
- **scena religijna** – przedstawia Boga
- **pejzaż** – przedstawia widok, przyrodę (drzewa, rzekę, góry)

portret

scena religijna

krajobraz

Część 1

Jak powstała kolekcja Potockich

Stanisław Kostka Potocki **starannie** wybierał obrazy do kolekcji.

Przed zakupem oceniał każdy obraz.

Sprawdzał, czy jest dobrze namalowany.

Obrazy oceniał według czterech cech.

Za każdą cechę dawał punkty.

Potem punkty dodawał.

Na koniec decydował o zakupie obrazu.

Balance des Peintres.						Peintres.					
Noms des Peintres	Com. par le bon	Des sein	Co. loni	Ex. pres loni	Com. desq. non paria	Noms des Peintres	Com. par le bon	Des sein	Co. loni	Ex. pres loni	Com. desq. non paria
Albano	14	14	10	6	44	Palme le jeune	12	9	14	6	41
Albert Durer	8	10	10	8	36	Parmesan (s)	10	15	6	6	37
André del Sarte	12	10	9	8	45	Penni fres: il fotton	0	15	8	0	23
Barocke	14	15	6	10	45	Perrin de Vague	15	16	7	6	44
Barbau (Jagus)	5	8	17	0	31	Pierre de Cortone	16	14	12	6	48
Bassi de Plombo	8	13	16	7	44	Pietro Perugina	4	12	10	4	30
Belin	4	6	14	0	24	Polidore Caravage	10	17	10	15	42
Bouillon	10	8	8	4	30	Pordenon	6	14	17	5	44
Brun (s)	10	16	8	10	56	Pourbier	14	13	6	6	31
Calan (P. Vermet)	15	10	10	3	44	Pousin (s)	15	17	6	18	53
Carracci (s)	15	17	13	13	58	Primaticc (s)	15	14	7	10	46
Corrajo	13	13	15	12	53	Raphael Sanzio	17	18	12	18	63
Dav. de Volterra	12	15	5	8	40	Rhembrand	15	6	17	12	50
Depucbet	11	10	14	6	41	Rubens	18	13	17	17	63
Dominiquain (s)	15	17	9	17	58	Salvati. freschi	13	13	8	8	44
Giorgion	8	9	18	4	41	Sueur (s)	15	13	4	15	49
Guercin (s)	18	10	10	12	42	Teniers	18	12	13	6	36
Guido (s)	18	13	9	12	34	Tetta (Piero)	11	13	0	6	32
Holbein	9	10	16	13	48	Tintoret	18	14	16	4	49
Jourdain (Jagus)	10	8	16	6	40	Titiens	12	15	18	6	51
Jourdain (Luis)	13	12	9	6	40	Van Dyck	19	10	17	13	53
Levchin	10	10	6	2	28	Vanicus	13	15	12	13	53
Luca Romain	15	16	4	14	49	Venusc (s)	13	14	10	10	47
Lanfranc	14	13	10	5	42	Wlone (s)	10	8	16	3	37
Leonard de Vinci	15	16	4	14	47	Zuccore (s)	10	13	10	8	39
Lucas de Leide	8	6	6	4	24	Zuare (s)	13	14	10	9	46
Michel Ange Buon	8	17	4	8	37						
Michel Ange Carav	6	6	16	0	28						
Mutien	6	8	8	15	4						
Palme le vieux	15	6	16	0	37						

Kartka z książki Stanisława Potockiego

Część 1

Jak dawniej pracowali malarze!

Dawniej malarze pracowali inaczej niż teraz.
Bardzo dobry malarz był mistrzem.

**Mistrz to osoba zdecydowania lepsza od innych.
Jest to również osoba godna naśladowania.**

Mistrz prowadził warsztat.
Pracowali w nim uczniowie,
którzy chcieli malować tak jak on.
Często mistrz malował tylko najtrudniejsze fragmenty obrazu.
Pozostałe części obrazu malowali uczniowie.
Nad wszystkimi obrazami czuwał mistrz.

praca w warsztacie

Część 2

Podróż po malarstwie

W tej części przeczytasz ciekawostki o kilku malarzach.

Poznasz też ich obrazy.

Obrazy te zobaczysz na naszej wystawie.

Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci (Leonardo da Vinci) był bardzo zdolnym malarzem. Jego pracami zachwycali się najwięksi artyści. Był też rzeźbiarzem i naukowcem. Urodził się we Włoszech. Było to ponad 500 lat temu.

Nie miał prawdziwego nazwiska. „La Vinci” (la Vinci) to nazwa miejscowości, w której się urodził. Nazwisko przyjął od nazwy miejscowości. Obok na zdjęciu jest jego autoportret.

Autoportret to jest portret własny, gdy malarz namaluje samego siebie.

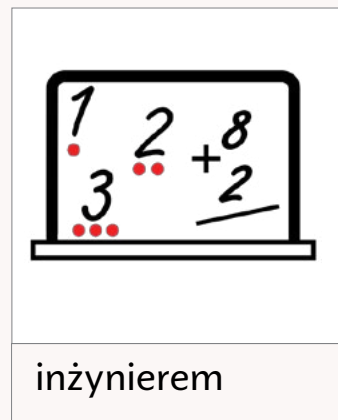

Autoportret Leonarda da Vinci

Leonardo da Vinci to jednego z największych malarzy w historii.
To podobno również najbardziej utalentowany człowieka w historii!!!

Mieć talent znaczy, robić coś bardzo dobrze i bez wysiłku.

Osoba utalentowana ma wiele talentów, czyli wiele rzeczy potrafi robić bardzo dobrze.
Leonardo da Vinci był między innymi:

Jak pracował Leonardo da Vinci?

Pracował w ciekawy sposób.

Obrazy malował na dwóch płótnach.

Płótno to tkanina nabita na drewnianą ramę. Tkanina jest pokryta specjalną substancją, aby farba w nią nie wsiąkała.

Bardziej skomplikowane obrazy malował nawet na kilku płótnach.

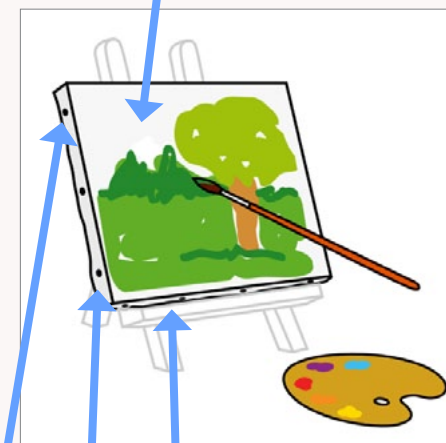
Na pierwszym płótnie obraz malował sam Leonardo da Vinci.

Na drugim płótnie i trzecim malowali jego uczniowie.

Leonardo da Vinci uczył ich, sprawdzał, poprawiał ich błędy na obrazach.

Tak powstały **Leonardiana** – obrazy z warsztatu Leonarda da Vinci.

płótno do malowania

Do drewnianej ramki tkanina jest przybita gwoździami.

Leonardiana na wystawie „Kolekcjonerstwo Potockich”

Na wystawie „Kolekcjonerstwo Potockich” jest kilka Leonardianów. Najbardziej znanym jest obraz „Zbawiciel świata”.

To **kopia**, czyli obraz namalowany na wzór innego obrazu.

Ten obraz jest namalowany na drewnie.

Jest na nim Jezus.

W lewej ręce trzyma szklaną kulę.

To symbol całego świata.

Prawą ręką robi gest krzyża – błogosławi ludzi.

Obraz „Salvator Mundi”

Podróż do Włoch

Jezus ma delikatne **rysy**, czyli kształt twarzy.
Jest spokojny.
W muzeum zatrzymaj się przed tym obrazem.
Popatrz na niego.

Czy twarz Jezusa jest jakby za mgłą?
Specjalnie jest tak namalowana.
Malarz łagodnie przeszedł z miejsc o jasnym kolorze
do miejsc o ciemnym kolorze.
Taki sposób malowania nazywa się **sfumato**.

Sfumato to słowo z języka włoskiego.
Oznacza dym.

Po raz pierwszy namalował tak Leonardo da Vinci.

twarz Jezusa z obrazu

Peter Paul Rubens

Peter Paul Rubens żył ponad 400 lat temu.

Urodził się w Belgii.

Pozostawił po sobie ponad 600 obrazów.

Powstały w jego dużym warsztacie.

Jego prace bardzo się podobały.

Miał zlecenia z całej Europy.

Peter Paul Rubens

Podróż do Belgii

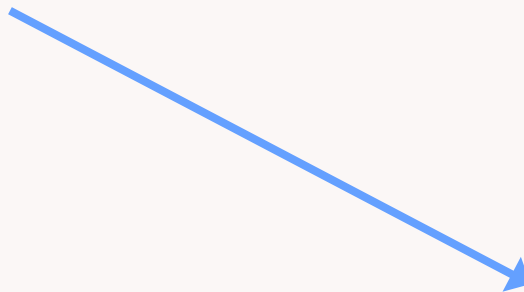
Peter Paul Rubens malował różne obrazy.

Na jednych był świat:

- kolorowy
- radosny
- piękne kobiety

Na innych malował tematy religijne.

Podróż do Belgii

Malował obrazy w **stylu barokowym**.

Na obrazach w stylu barokowym są między innymi:

- **światłocienie**, czyli bardzo oświetlone elementy namalowane są obok elementów w bardzo ciemnych. Między jasnymi a ciemnymi miejscami jest duża różnica.
- elementy, które pokazują przemijanie światła
Czas mija – z każdym dniem jesteśmy starsi.
Na tym obrazie są osoby w różnym wieku:
 - młoda kobieta
 - o jej nienarodzone dziecko – kobieta jest w ciąży
 - o ojciec kobiety w tle

cień

światło

Jak pracował Peter Paul Rubens?

Peter Paul Rubens miał bardzo dużo zamówień.
Aby je wykonać, zatrudnił wielu pracowników.
Miał ich około 100.

Każdy pracownik malował tylko to,
co potrafił namalować **perfekcyjnie**, czyli **bardzo, bardzo dobrze**.

Dlatego na przykład:

- Jedni malowali tylko rośliny.
- Inne osoby malowały tylko zwierzęta.
- Kolejne malowały tylko budynki.

Peter Rubens sprawdzał każdy obraz przed sprzedaniem.
Poprawiał niedociągnięcia i braki.

Czy wiesz co oznacza określenie *rubensowskie kształty*?

To określenie kobiety o okrągłych kształtach,
czyli pulchna.

Rubens namalował dużo takich kobiet.

Dlatego od razu kojarzą się z malarstwem Rubensa.

Rubensiana na wystawie „Kolekcjonerstwo Potockich”

Rubensiana to obrazy powstałe w warsztacie Petera Rubensa. Przykładem takiego obrazu jest „Madonna z dzieciątkiem”.

Madonna z dzieciątkiem to ulubiony temat Rubensa.
Madonna to Maryja.
Dzieciątko to Jezus.

Jednak na tym obrazie Madonna wygląda jak zwykła kobieta.
Nie ma żadnych elementów świętych,
na przykład **aureoli** – świetlistego koła
malowanego na obrazach nad głowami świętych.

obraz „Madonna z dzieciątkiem ”

Podróż do Belgii

Maria ma na sobie piękną suknię.
Wtedy takie suknie nosiły bogate kobiety z miasta.
Na rękach trzyma syna.
Madonna i dzieciątko mają uśmiechnięte i łagodne twarze.
Są podobni do osób bliskich Rubensowi:
Madonna – do jego żony, dziecko – do jego syna.

Rubens potrafił temat religijny namalować jako temat **świecki**
– nie związany z religią.

Jak na tym obrazie.

Madonna i Jezus to bardzo wyjątkowe osoby – osoby święte.

Namalowane jako świeckie oznaczają,

że każdy z nas może być wyjątkowy – dobry a nawet święty.

Lucas Cranach starszy (czytaj: lukas kranach starszy)

Był to niemiecki malarz i grafik.

Żył ponad 450 lat temu.

To jeden z najwybitniejszych malarzy i grafików w tamtych czasach.

Urodził się w miejscowości o nazwie Kronach.

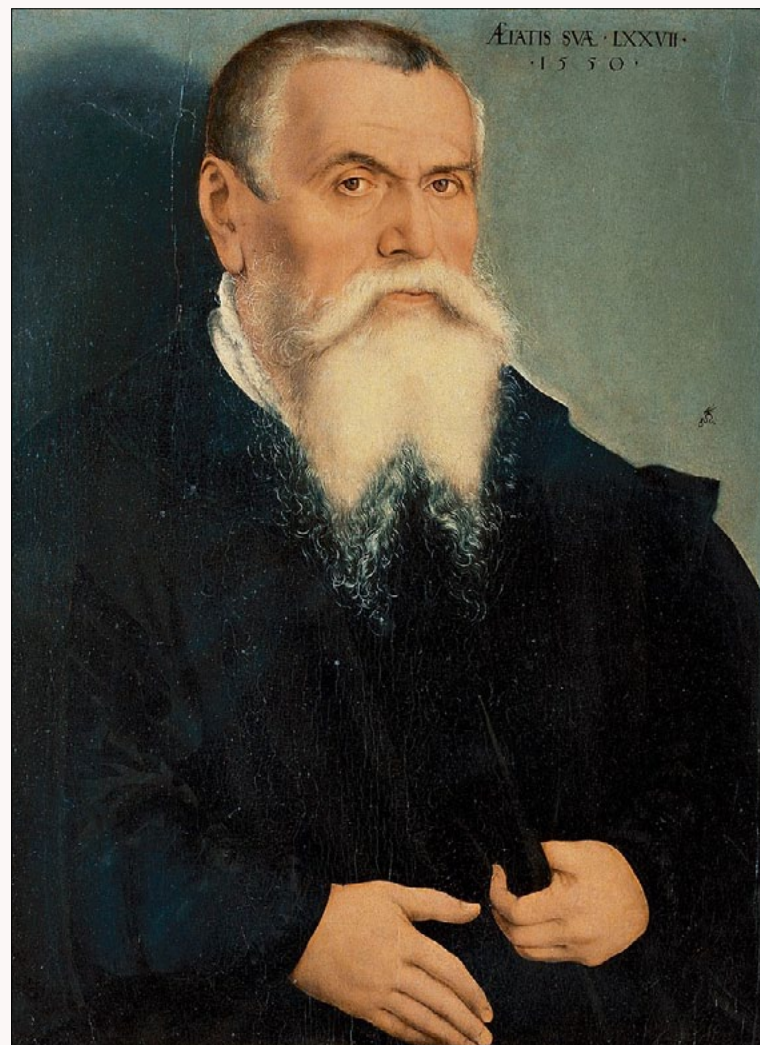
I od niej przyjął nazwisko Cranach.

Pochodził z rodziny malarskiej:

Jego ojciec był malarzem.

Jego synowie również byli malarzami.

Obrazy Lucasa Cranacha Starszego były w muzeum w Wilanowie już za czasów króla Jana III.

Lucas Cranach starszy, autoportret

Jak pracował Lucas Cranach Starszy?

Miał bardzo dużo zamówień.

Do dzisiaj pozostało kilka tysięcy prac wykonanych w jego warsztacie.

Tak dużo prac powstało,

bo dobrze dzielił zadania między pracownikami.

Lucas Cranach starszy malował kilka obrazów w tym samym czasie.

Obrazy te miały taką samą kompozycję,

czyli taki sam układ elementów.

Cranach zmieniał tylko drobiazgi,

na przykład kolor tła.

Drobiazg to jest coś bardzo małego.

Obrazy malował w częściach.

Najpierw taką samą część malował na wszystkich obrazach.

Na przykład najpierw malował statek.

Potem domalowywał kolejne elementy.

Na przykład suknię.

I potem kolejne, aż do zakończenia obrazów.

Po jego śmierci warsztat przejęli jego synowie.

Pracowali w taki sam sposób jak ich ojciec – Lukas Cranach Starszy.

„Dziewczyna z niezapominajkami”

To jeden z obrazów Lucasa Cranacha starszego.
Nosi tytuł „Dziewczyna z niezapominajkami”.

Na obrazie jest piękna młoda dziewczyna.
Ma bardzo jasną cerę i lekko skośne oczy.
Kręcone, rude włosy opadają jej do ramion.
Delikatnie się uśmiecha.

Jest namalowana na ciemnym tle.
Na takim tle jej jasna twarz i dłonie są jeszcze wyraźniejsze.

„Dziewczyna z niezapominajkami”

Podróż do Niemiec

Dziewczyna jest bardzo **elegancko ubrana**,
to znaczy bardzo ładnie.
Ma na sobie ciemnozieloną suknię z aksamitu.
Jest długa do samej ziemi.
Suknia ozdobiona jest złotymi pasami.
Na szyi ma grube złote naszyjniki.
Na głowie ma czarny kapelusz.
Ozdobiony jest bardzo szerokim rondem z czerwoną obwódką.
Stoi na ziemi posypanej drobnymi kamieniami.

Podróż do Niemiec

Dziewczyna w ręku trzyma gałązkę niezapominajek.
Niezapominajka to symbol pamięci.
Często łączony jest z zakochanymi.
Jeśli muszą się na chwilę rozstać,
wręczają sobie niezapominajkę.
Dzięki niej będą o sobie pamiętać.

niezapominajki

Podróż do Niemiec

„Dziewczyna z niezapominajkami” to przykład **portretu reprezentacyjnego**. Często był wieszany w **miejscach publicznych**, czyli gdzie każdy mógł go obejrzeć. Dlatego namalowane osoby musiały wyglądać **elegancko**. Ich strój był zawsze niezwykle bogaty i ozdobny. I był bardzo szczegółowo namalowany.

Portret reprezentacyjny to jeden z głównych tematów malarstwa Lucasa Cranacha starszego.

„Dziewczyna z niezapominajkami” to prawdopodobnie była księżniczka.

Jan Lievens

Urodził się w Holandii.
Żył prawie 400 lat temu.

Malował obrazy:

- o tematyce religijnej
- portrety
- pejzaże

Prowadził rozrzutny tryb życia.

Chociaż miał dużo zleceń i był bardzo popularny,
ciągle miał długi.

Jan Lievens

„Mężczyzna zapalający żagiew”

Jan Lievens (Liwens) namalował ten obraz 400 lat temu.

Na obrazie jest mężczyzna.

Czy wiesz, co on robi?

Rozpala **żagiew**, czyli kawałek lekko palącego się drewna.

W lewej ręce trzyma szczypce.

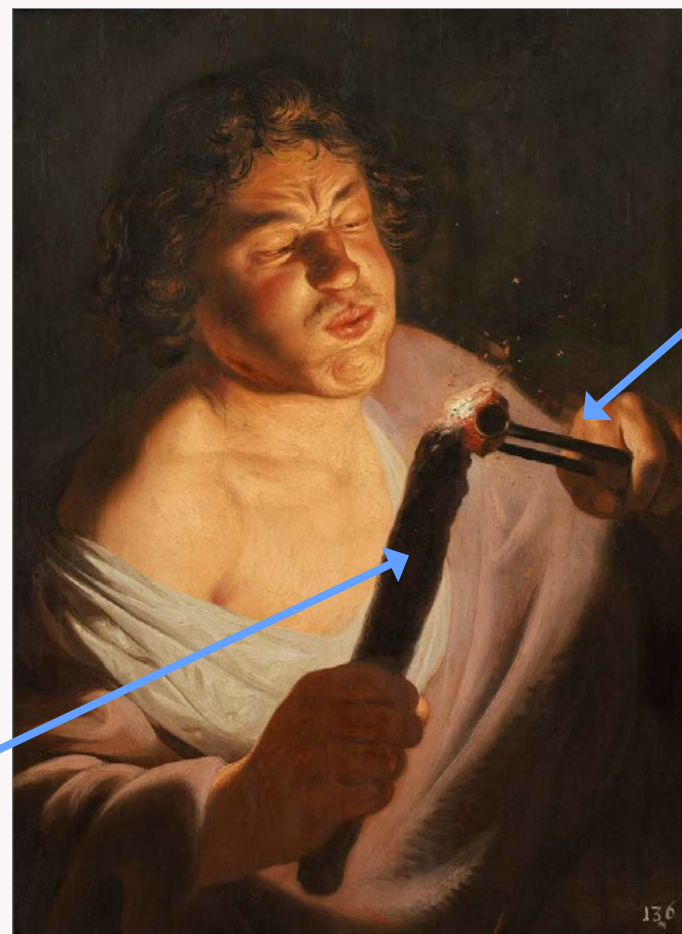
W szczypcach ma żarzącą się bryłkę węgla.

W prawej ręce trzyma kawałek drewna.

Drewno bardzo delikatnie się pali.

Mocno nadął policzki i dmucha.

W ten sposób chce szybciej rozpalic ogień.

szczypce

kawałek drewna

Podróż do Holandii

Delikatny płomyk ognia oświetla jego twarz i pierś.
Mężczyzna jest młody i dobrze zbudowany.
Jest bardzo skupiony.
Z uwagą wpatruje się w żarzący kawałek węgla.
Ma zmarszczone czoło, ściągnięte brwi i mocno wydęte policzki.
Wygląda bardzo naturalnie i prawdziwie

Jak myślisz, czy jest zmęczony?
Czy jest skupiony na pracy?
Czy ten obraz to portret?

Ćwiczenie 1

Dopasuj obrazki do tematów w ramkach oraz do ich definicji:

A

B

C

krajobraz

portret

scena religijna

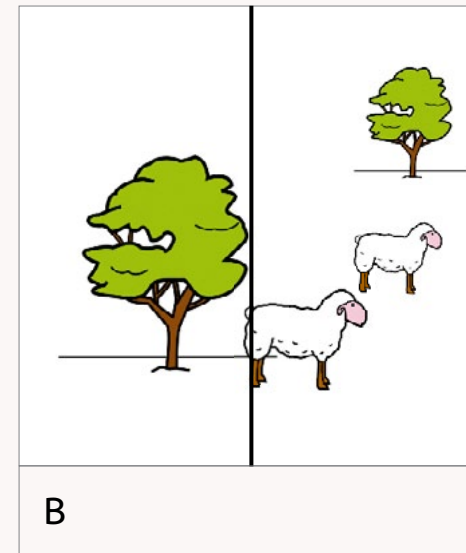
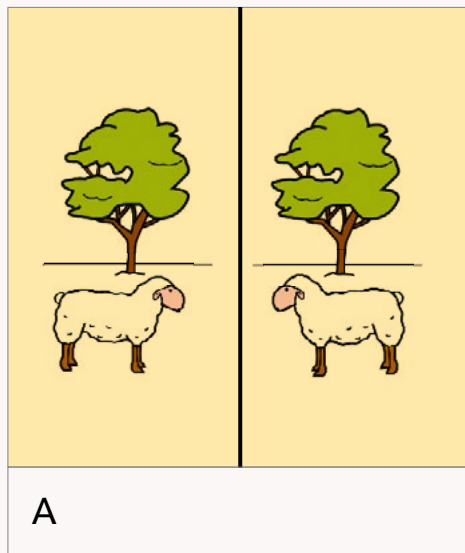
przedstawia Boga

przedstawia widok, przyrodę

przedstawia osobę

Ćwiczenie 2

Który z obrazków umieszczonych poniżej to kompozycja symetryczna?
Dlaczego tak uważasz?

Ćwiczenie 3

Wskaż, który z obrazów poniżej jest autoportretem.

A

B

C

aureola – świetliste koło umieszczanego na obrazach nad głowami świętych (strona 22)

autoportret – to jest portret własny, gdy malarz namaluje samego siebie (strona 12)

drobiazg – to jest coś bardzo małego (strona 25)

elegancko – bardzo ładnie (strona 28)

kompozycja – sposób ułożenia elementów na obrazie: miejsce na obrazie oraz ich wielkość, kolor i kształt (strona 6)

kompozycja symetryczna – po dwóch stronach osi obrazu, elementy są takie same (strona 6)

kompozycja asymetryczna – po dwóch stronach osi obrazu elementy są różne (strona 6)

kopia – obraz namalowany na wzór innego obrazu (strona 15)

leonardiana – obrazy z warsztatu Leonarda da Vinci (strona 14)

mieć talent – znaczy, robić coś bardzo dobrze i bez wysiłku (strona 13)

miejsce publiczne – miejsce, gdzie każdy może wejść (na przykład park, sklep, dworzec) (strona 30)

mistrz to osoba zdecydowania lepsza od innych. Jest to również osoba godna naśladowania (strona 10)

pejzaż – obraz, który przedstawia widok, przyrodę (strona 8)

perfekcyjnie – czyli bardzo, bardzo dobrze (strona 20)

portret – obraz, który przedstawia osobę (strona 8)

portret reprezentacyjny – często był wieszany w miejscach publicznych. Dlatego namalowane osobymusiały wyglądać elegancko (strona 30)

rubensiana – to obrazy powstałe w warsztacie Petera Rubensa (strona 22)

sfumato – sfumato to słowo z języka włoskiego. Oznacza dym. (strona 16)

scena religijna – obraz, który przedstawia Boga (strona 8)

styl – oznacza, że każdy malarz maluje inaczej, jak żaden inny malarz (strona 5)

światłocienie, czyli bardzo oświetlone elementy namalowane są obok elementów w ciemnym kolorze.

Między jasnymi a ciemnymi miejscami jest duża różnica. (strona 19)

świecki – nie związany z religią (strona 23)

żagiew, czyli kawałek lekko palącego się drewna (strona 32)

**Prace, które wykonaliśmy,
aby powstał ten przewodnik:**

Napisanie tekstu _____

Ćwiczenia _____

Redakcja merytoryczna _____

Konsultacje merytoryczne tekstu łatwego _____

Redakcja językowa _____

Wykonanie zdjęć _____

Wykonanie projektu graficznego _____

Piktogramy _____

**Osoby i firmy,
które wykonały te prace:**

Marta Walewska

Katarzyna Staniszevska

Dominika Walawender-Musz

Ośrodek Wsparcia „Ochota”, I. Duda, A. Smolińska, B. Osiński,
M. Abczyński

Joanna Fiuk

zdjęcie z archiwum Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie
z wyjątkiem zdjęć na stronach: 10, 12, 17, 24, 29, 31

Grafixpol

Symbole ARASAAC <https://arasaac.org/> udostępnione na
licencji Creative Commons

Symbole PCS znaki towarowe Tobii Dynavox LLC.

Użyto za zgodą.

Stopka redakcyjna

Masz pytania lub uwagi do przewodnika?

Chcesz się więcej dowiedzieć o muzeum w tekście łatwym do czytania i zrozumienia?

Napisz do nas!

Kontakt: Marta Walewska, e-mail: mwalewska@muzeum-wilanow.pl

Przewodnik powstał jako element przedsięwzięcia grantowego pt. **Usunięcie barier komunikacyjnych na wystawie „Fascynacje kolekcjonerskie Potockich” celem poprawy dostępności w obszarze rozumienia i czucia** realizowanego przez Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie w ramach projektu pt. „Kultura bez barier” finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) 2014-2020 Działanie 4.3 Współpraca ponadnarodowa, realizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w partnerstwie z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Fundacją Kultury bez Barier oraz Institut für Bildung und Kultur e.V.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

